

Bożena Kanclerz*

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

**SPRAWODANIE Z XXXIV LETNIEJ SZKOŁY MŁODYCH PEDAGOGÓW
IM. MARII DUDZIKOWEJ: *Pedagogika w Uniwersytecie. Konteksty –
Koncepcje – Praktyki*, Poznań–Obrzycko, 13–17 września 2021 roku**

Bożena Kanclerz, *Sprawozdanie z XXXIV Letniej Szkoły Młodych Pedagogów im. Marii Dudzikowej „Pedagogika w Uniwersytecie. Konteksty – Koncepcje – Praktyki”, Poznań–Obrzycko, 13–17 września 2021 roku*. *Kultura – Społeczeństwo – Edukacja* nr 2(20) 2021, Poznań 2021, pp. 397–401, Adam Mickiewicz University Press. ISSN 2300-0422, ISSN (Online) 2719-2717. DOI 10.14746/kse.2021.20.26

Ze względu na zaistniałą sytuację epidemiczną XXXIV Letnia Szkoła Młodych Pedagogów im. Marii Dudzikowej organizowana przez Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk wraz z Wydziałem Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu odbyła się w dniach 13–17 września 2021 roku, a nie tak jak początkowo planowano – we wrześniu 2020 roku. Czekaliśmy zatem dwa lata na spotkanie młodych naukowców z kadrą profesorską, organizując po raz pierwszy w historii wydarzenie w formule hybrydowej. Letnia Szkoła Młodych Pedagogów miała formułę spotkania stacjonarnego oraz towarzyszyła jej pięciodniowa transmisja online, co umożliwiło udział w spotkaniu większej liczby chętnych osób.

Tematem przewodnim XXXIV spotkania była *Pedagogika w Uniwersytecie. Konteksty – Koncepcje – Praktyki*. Kierownictwo naukowe Szkoły objęły prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak oraz dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ. Rolę gospodarza spotkania pełnił natomiast Wydział Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na czele z panią dziekan prof. dr hab. Agnieszką Cybal-Michalską.

Tematyka tegorocznej Szkoły wpisująca się w szeroką dyskusję dotyczącą funkcjonowania uniwersytetu i w uniwersytecie, z uwzględnieniem obecnej – szczególnej sytuacji – modyfikującej dotychczasowe myślenie o uczelni i edukacji akademickiej. Szczególnym przedmiotem zainteresowań tegorocznej Szkoły Letniej stała się interdyscyplinarna diagnoza szkoły wyższej jako organizacji, w której odzwierciedla się to, co niesie jej otoczenie, a więc zjawiska i procesy pochodzące z zewnątrz, ale też organizacji, która stanowi określony zespół wartości,

* ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5496-2139>.

tradycji, dążeń, przekonań, postaw, które są jej istotą i jednocześnie decydują o jej społecznym klimacie, a co za tym idzie – warunkach i relacjach w niej doświadczanych, a więc tym, co jest wewnątrz.

Wspaniała tradycja Letniej Szkoły Młodych Pedagogów im. Marii Dudzikowej mogła zatem urzeczywistnić się w zupełnie nowym wymiarze z poszanowaniem jednak wypracowanych form pracy i nauki, które do tej pory sprawdzały się we wcześniejszych edycjach. Pozornie kameralny wymiar hybrydowej Szkoły Letniej okazał się wspaniałą okazją do spotkania wybitnych profesorów nauk społecznych z kadrą młodych pedagogów z 18 ośrodków akademickich z całej Polski. Formuła hybrydowa pozwoliła na udział 24 profesorów i prowadzących warsztaty, którzy także służyli swoim wsparciem i pomocą podczas konsultacji. Warto nadmienić, że to właśnie dzięki formule hybrydowej uczestnicy mogli wziąć udział aż w 28 konsultacjach z profesorami i doktorami.

Plan XXXIV Letniej Szkoły Młodych Pedagogów im. Marii Dudzikowej był bardzo intensywny i obfitował w interesujące poznawczo wykłady wraz z dyskusjami, które w swojej tradycji nazywane są Wykładami Mistrzów. Równie ciekawe okazały się wystąpienia młodych, znane uczestnikom szkół letnich jako Giełda Próżności. Uroczysta inauguracja XXXIV LSMP im. Marii Dudzikowej odbyła się w poniedziałek 13 września w Sali im. Lubrańskiego w Collegium Minus UAM. Otwarcia tej wyjątkowej Szkoły dokonali: Jej Magnificencja Rektor UAM w Poznaniu prof. dr hab. Bogumiła Kaniewska, Prorektor UAM w Poznaniu prof. dr hab. Zbyszko Melosik, Przewodnicząca Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk oraz Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, a także prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak i prof. UZ dr hab. Ewa Bochno – kierowniczki Szkoły. Inauguracja XXXIV LSMP stała się okazją do przywołania tradycji i najważniejszych założeń Szkoły. Następnie w klimat spotkania poprzez wspomnienie jej kierowniczki prof. Marii Dudzikowej wprowadzili nas adiunkci i profesorowie Pracowni Pedagogiki Szkolnej WSE UAM, współpracujący z panią profesor: dr hab. Renata Wawrzyniak-Beszterda, prof. UAM dr hab. Sylwia Jaskulska oraz dr Mateusz Marciniak. Podczas inauguracji mogliśmy także oglądać wzruszający film o Patronce Szkoły przygotowany przez dr. Aleksandra Cywińskiego – wieloletniego uczestnika Szkoły i przewodniczącego Samorządu Szkoły. „Dzień poznański” swoim wykładem zainaugurował prof. dr hab. Marek Kwiek. Podjęta tematyka: *Rozwój globalnej nauki jako wyzwanie dla polityki naukowej, instytucji i młodej kadry akademickiej* bardzo zafrapowała uczestników Szkoły i już pierwszego dnia mogliśmy zaobserwować zaangażowanie w dyskusje zarówno kadry profesorskiej, jak i młodych naukowców. Tradycją Szkoły jest także przekazanie jej insygniów w ręce kolejnych gospodarzy. Tak stało się także podczas tegorocznej inauguracji. Jubileuszową XXXV LSMP im. Marii Dudzikowej zorganizuje Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej. Uroczystego przekazania „pałeczki” dokonała prof. Agnieszka Cybal-Michalska na ręce prof. Mirosławy Nowak-Dziemianowicz. Ja natomiast przekazałam „kociałkę”, będącą atrybutem sekretarzy, nowemu sekretarzowi Szkoły dr. Michałowi Szyszce. Ważnym momentem pierwszego dnia okazało się wręczenie nagród nawiązujące do poprzedniej edycji Szkoły. Kierowniczki nagrodziły „Strzałem w Dziesiątkę” za wielokrotny i zaangażowany udział prof. Alicję Korzeniecką-Bondar oraz dr. Aleksandra Cywińskiego. Na zakończenie uroczystości inauguracji LSMP usłyszeliśmy występ zespołu Inspiro Ensemble z solistami Katarzyną Firsowicz oraz Danielem Plewińskim, a na fortepianie zagrała Aleksandra Wojtaszek. Następnie, po zakończonej uroczystości, uczestnicy udali się do Obrzycka, gdzie w otoczeniu parku w pięknych murach pałacu odbywała się dalsza część XXXIV LSMP im. Marii Dudzikowej.

Czas od wtorku do piątku był niezwykle intensywny naukowo i poznawczo. Obfitował w bogactwo tematów związanych z pedagogiką w uniwersytecie. Wymiana doświadczeń i dyskusje stały się okazją do tworzenia wspólnoty uczącej się. Każdego ranka i wieczora odbywały się konsultacje z Mistrzami. Młodzi naukowcy mieli możliwość podyskutowania i skonsultowania swoich pomysłów badawczych w wąskim gronie. Każdego dnia swoje pomysły badawcze prezentowali młodzi naukowcy – zarówno uczestniczący stacjonarnie, jak i online. We wtorek mieliśmy okazję wysłuchać wykładu prof. dr. hab. Krzysztofa Jakubiaka: *Pedagogika na uniwersytetach Drugiej Rzeczypospolitej*, prof. UJ dr. hab. Radosława Rybkowskiego, który zaprezentował temat: *Polityka wobec szkolnictwa wyższego* oraz wykładu prof. dr. hab. Zbyszko Melosika, który podnosił problematykę *Wolności akademickiej i konstrukcji tożsamości (młodego) naukowca*. Ostatni tego dnia wykład wygłosiła prof. dr. hab. Mirosława Nowak-Dziemianowicz, wnosząc temat: *Walka o uznanie w szkole wyższej z perspektywy nierówności płci*. W tym dniu odbyły się także dwa warsztaty. Pierwszy: *Ciągłość generacyjna w pedagogice* prowadzony przez dr Annę Marię Kolę oraz drugi, równie interesujący, *Pedagogiki rzeczy*, który to warsztat prowadzili dr Aneta Makowska i dr Maksymilian Chutorański.

W kolejnym dniu Szkoły mieliśmy okazję wysłuchać wykładów: prof. dr. hab. Bogusława Śliwerskiego: *Aktywizujące kształcenie studentów pedagogiki*, prof. UJ dr. hab. Anny Sajdak-Burskiej: *E-learning czy e-teaching? Dydaktyka akademicka w pułapce pozoru nowoczesności*, prof. dr. hab. Romana Lepperta: *Czy jest możliwa/potrzebna pedagogia/pedagogika pozytywna?*, prof. dr. hab. Małgorzaty Kowalskiej: *Uniwersytet w ryzach myślenia technokratyczno-biznesowego* oraz prof. dr. hab. Stefana M. Kwiatkowskiego: *Pedagogika wobec problemów współczesnej szkoły*. W środę odbyły się także interesujące warsztaty: *Kultura oporu uniwersytetu. Jak ją badać? Jak nazywać jej przejawy?*, który poprowadziła prof. AP dr. hab. Anna Babicka-Wirkus oraz *Jak prowadzić badania w uniwersytecie?*, który przygotowała prof. UŁ Magdalena Karkowska.

Czwartek okazał się niezwykle dynamiczny i wymagający dla uczestników. W pierwszej kolejności swoje wykłady zaprezentowały: prof. dr. hab. Agnieszka Cybal-Michalska: *Rozwiązywanie problemów natury tożsamościowej przez młodzież akademicką* oraz prof. dr. hab. Agnieszka Gromkowska-Melosik: *Dynamika dostępu kobiet do karier akademickich. Studium przypadku na przykładzie pedagogiki*. Następnie, po Giełdzie Próżności, odbyło się spotkanie z prof. dr. hab. Mirosławem Szymańskim, który zaprezentował temat: *Zmiana społeczna a zmiana w oświacie – konsekwencje dla pedagogiki* oraz z prof. dr. hab. Wiesławem Ambrozikiem, który wprowadził uczestników Szkoły w tematykę profilaktyki, wygłaszając wykład pt.: *O konieczności uspołecznienia systemu profilaktyki społecznej i resocjalizacji*. Tego dnia odbył się także warsztat prof. UwB dr. hab. Alicji Korzenieckiej-Bondar na temat *Fenomenografia. Jak łączyć badania z procesem kształcenia studentów pedagogiki?* oraz warsztat dotyczący *Autoetnografii*, który poprowadził dr. hab. Oskar Szwabowski.

Nie byłoby tradycji Letniej Szkoły bez jej towarzyskich i integracyjnych momentów. Mimo bardzo napiętego programu wykładów, warsztatów, wystąpień młodych oraz konsultacji z Mistrzami już pierwszego dnia odbyła się wieczorna integracja. Uczestnicy mogli się poznać, przybliżając swoje ośrodki akademickie, ale także przedstawiając własne zainteresowania badawcze. W środę natomiast uczestnicy oraz kadra profesorska wzięli udział w integracyjnym ognisku, aby spokojnie odpocząć po trudach pierwszych trzech bardzo intensywnych intelektualnie dniach. Tradycją Szkoły, którą udaje się z powodzeniem kontynuować, była czwartkowa uroczysta kolacja, podczas której gościła Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu.

niu prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska oraz Prodziekan prof. dr hab. Waldemar Segiet. Spotkanie to obfitowało w podziękowania i wspólną wymianę myśli oraz wspomnienia poprzednich edycji Szkoły. Uczestnicy LSMP otrzymali dyplomy, a zwieńczeniem wieczoru było odczytanie limeryków i fraszek, które powstały w trakcie trwania Szkoły. W przygotowanych utworach motywem stały się wątki wystąpień, wykładów czy interesujących osób pojawiających się na LSMP, ale także ujęte w literackie formy wspomnienia towarzyskie.

Ostatni dzień XXXIV LSMP im. Marii Dudzikowej był równie intensywny jak poprzednie. Tego dnia swoje wystąpienia zaprezentowali młodzi naukowcy. Następnie odbyły się wykłady kierowniczek: prof. Marii Czerepaniak-Walczak oraz prof. Ewy Bochno. Prof. Ewa Bochno zaprezentowała temat: *Jak to jest być adiunktką/adiunktem w Uniwersytecie?* Natomiast Prof. Maria Czerepaniak-Walczak podjęła się wykładu w nawiązaniu do tematyki Szkoły: *Uniwersytet – Konteksty – Koncepcje – Praktyki*. Oba wystąpienia, podobnie jak te w poprzednich dniach, wzbudziły interesującą i merytoryczną dyskusję wśród uczestników, stały się też okazją do podsumowań i refleksji. Ostatnim, ale bardzo ważnym etapem Szkoły, było przyznanie nagród. Szczególnie że w tym roku po raz pierwszy to uczestnicy wybierali w głosowaniu tajnym zwycięzców zarówno najlepszych wystąpień, jak i aktywności w dyskusjach. Nowością były także nagrody za wystąpienia online. Nagrody Auditorium za najlepsze wystąpienie stacjonarne zostały przyznane w kategoriach doktorów i magistrów. Podczas XXXIV LSMP w kategorii doktorów I nagrodę otrzymali: dr Adam Konopnicki (Uniwersytet Opolski) za wystąpienie: *Pytania o fizyczność uniwersytetu* i dr Karol Motyl (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie): *Uniwersytet a idea dawstwa szpiku kostnego. Na rozdrożu pomysłu na koncepcję badań*. W kategorii magistrów najwięcej punktów otrzymała mgr Iwona Kukowka (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) z wystąpieniem: *Orientacje ekologiczne młodzieży wobec wyzwań globalnych zmian społeczno-środowiskowych*. Nagrodę w nowej kategorii konkursu utworzonej na potrzeby odbywającej się formy hybrydowej szkoły – najlepsze wystąpienie online – zdobyła mgr Agnieszka Nymś-Górna (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) za wystąpienie pt. *Uniwersytecka tożsamość współpracy z podmiotami społeczności lokalnej*.

Wyróżnienie „Twórczy Szum”, które przyznawane jest za najaktywniejsze dyskusje naukowe, w ramach XXXIV LSMP zdobyli: mgr Colette Szczepaniak (Uniwersytet Szczeciński) oraz dr Aleksander Cywiński (Uniwersytet Szczeciński), natomiast nowa kategoria „Twórczy E-Szum” – za najaktywniejsze dyskusje naukowe online, w ramach XXXIV LSMP trafił do mgr Agaty Borowskiej (Akademia Ignatianum w Krakowie). Ciepłe uściski i pożegnania oraz rozmowy przy kawie i herbacie, a następnie wyjazd z Obrzycka zakończyły XXXIV LSMP im. Marii Dudzikowej.

Jako sekretarz XXXIV LSMP im. Marii Dudzikowej pragnę serdecznie podziękować drugiemu sekretarzowi dr. Mateuszowi Marciniakowi za zaangażowanie i niezmiennie profesjonalne działanie zarówno na etapie przygotowawczym, jak i w trakcie trwania Szkoły. XXXIV edycja Szkoły nie odbyłaby się także dzięki wspaniałemu zespołowi komitetu organizacyjnego, w skład którego weszli: dr hab. Ewa Karmolińska-Jagodzik, dr Emilia Grzesiak, dr Joanna Kozielska, dr Anna Mazurowska, dr Lucyna Myszk-Strychalska, dr Paulina Peret-Drażewska, dr Kamila Słupska, dr Anna Sobczak, mgr Karolina Domagalska-Nowak, mgr Żaneta Garbacik, za co także bardzo serdecznie dziękuję.

W moich najważniejszych wspomnieniach ze Szkoły pozostanie nie tylko jej wspaniała atmosfera naukowa i towarzyska, ale także współpraca z kierowniczkami Szkoły: prof. Marią Cze-

repaniak-Walczak oraz prof. Ewą Bochno. To wspaniałe nauczycielki zaangażowane w Szkołę, wspierające gospodarzy Szkoły na każdym etapie prowadzonych działań przygotowawczych zarówno swoim doświadczeniem, jak i niekończącym się dobrym słowem.

Równie ważne podziękowania za wsparcie i reagowanie na wszelkie potrzeby wynikające z organizacji XXXIV LSMP kieruję do Pani Dziekan prof. Agnieszki Cybal-Michalskiej – dzięki jej zaangażowaniu kolejna już edycja Letniej Szkoły przechodzi do historii, ze wspaniałymi wspomnieniami i dalszymi planami na rozwój.

Informacje dla autorów

1. Prosimy o dostarczanie tekstów do publikacji w postaci elektronicznej poprzez system Pressto (<https://pressto.amu.edu.pl/>) w formacie pliku doc lub docx programu MS Word. W systemie tym niezbędnym krokiem będzie dla nowych autorów stworzenie konta. Zezwala ono na monitorowanie statusu nadesłanego tekstu na różnych etapach jego redakcji. W przypadku dalszych pytań związanych z procesem składania tekstu prosimy kierować je do sekretarza redakcji, dr Bożeny Kanclerz, na adres b.k@amu.edu.pl.
2. Do systemu Pressto wgrywamy dwa pliki: pierwszy plik z tekstem DO RECENZJI wgrywamy w Pressto (wymaga to usunięcia danych autora z tekstu, metadanych pliku tekstowego oraz wszelkich danych w tekście, dzięki którym możliwe jest zidentyfikowanie autora przez recenzenta). Plik drugi powinien zawierać dane autora, afiliację oraz numer ORCID. Służą one celom wydawniczym.
3. Oba teksty załączamy w formacie pliku typu doc lub docx przy jednoczesnym zachowaniu następujących warunków:
 - powołania w tekście – styl APA, wersja 7 (nazwisko autora, rok, strona);
 - bibliografia – styl APA, wersja 7, np.
 - Długosz-Kurczabowa, K., & Dubisz, S. (2006). *Gramatyka historyczna języka polskiego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
 - Kubacka-Jasiecka, D. (2016). Kryzys emocjonalny i trauma szansą na rozwój i potęgowanie zdrowia. Wątpliwości i pytania. *Rocznik Filozoficzny Ignatianum*, 22(1), 51–89.
 - Dudek, B., & Banach, K. (2009). Zastosowanie teorii zachowania zasobów Stevana Hobfolla do analizy stresu traumatycznego. W: J. Strelau, B. Zawadzki, M. Kaczmarek (red.), *Konsekwencje psychiczne traumy – uwarunkowania i terapia* (s. 64–74). Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.
 - Serwis Rzeczypospolitej Polskiej (2020). Koronawirus: informacje i zalecenia. <https://www.gov.pl/web/koronawirus> (23.07.2020).
 - format A4 standardowego maszynopisu (marginesy: 25 mm), czcionka Times New Roman, 12 punktów, odstęp 1,5 wiersza, brak automatycznego dzielenia wyrazów.
4. Stopień pisma w materiałach uzupełniających (tabele, przypisy, podpisy) powinien być o 2 punkty mniejszy od stopnia pisma tekstu głównego (10 pkt). Maksymalna szerokość tabel i rysunków to 12,5 cm przy układzie pionowym i 18 cm przy układzie poziomym.
5. Imię i nazwisko autora w lewym górnym rogu, poniżej afiliacja, numer ORCID i e-mail autora w przypisie; tytuł tekstu wyśrodkowany i wytłuszczony (w wersji do publikacji).
6. W wersji elektronicznej artykułu należy umieścić jego streszczenie oraz słowa kluczowe (maksymalnie 5 terminów) w języku angielskim (zarówno w wersji do druku, jak i w wersji do recenzji).
7. Streszczenia w języku angielskim autor przygotowuje we własnym zakresie. Powinny one stanowić skróconą wersję artykułu. Objętość tekstu każdego z załączonych streszczeń nie powinna przekraczać 200 wyrazów. Nad tekstem streszczeń należy umieścić tytuł artykułu (w przypadku streszczenia w języku angielskim tytuł powinien również być przetłumaczony na język angielski).
8. Przy wykorzystaniu jakichkolwiek materiałów pochodzących z innych publikacji należy stosować się do przepisów wynikających z prawa autorskiego.

Information for authors

1. Please submit texts for publication in electronic form through the Pressto system (<https://pressto.amu.edu.pl/>) in MS Word doc or docx file format. In this system, it is essential for new authors to create an account. This allows you to monitor the status of your submission at various stages of editing. Should you have any further questions concerning the text submission process, please send them to the editorial secretary, PhD Bożena Kanclerz, at b.k@amu.edu.pl.
2. Two files are uploaded to Pressto: The first file with the text TO REVIEW is uploaded in Pressto (this requires removing the author data from the text, the metadata of the text file, and any data in the text that makes it possible for the reviewer to identify the author). The second file should contain the author's data, affiliation and ORCID number. It is used for publishing purposes.
3. Both texts should be attached in doc or docx file format with the following conditions:
 - footnotes in the text APA style version 7 (author's name, year, page);
 - bibliography APA style 7, e.g.
 - Domingo, R. (2018). *Roman law: An introduction*. Routledge.
 - Burngson, T. K. (2014). Life is beautiful. *Social Science and Work*, 19(3), 1–8.
 - Haslam, S. (2020). Leadership. In: J. Jetten, S. Reicher, A. Haslam, T. Cruwys (eds.), *Together apart. The psychology of COVID-19* (p. 34–40). Sage.
 - White, T. (2016, 21 July). *Work and balance*. <https://medium.com/uk/annapurnacircuitrek-52cc06e9dc72> (23.07.2020).
 - A4 of standard typescript (margins: 25 mm), font Times New Roman, 12 points, spacing 1.5 lines, no automatic word division.
4. The typeface of supplementary materials (tables, footnotes, captions) should be 2 points smaller than the typeface of the main text (10 points). The maximum width of tables and figures is 12.5 cm in the vertical layout and 18 cm in the horizontal layout.
5. The author's first and last name in the upper left corner, below it the affiliation, ORCID number and e-mail of the author in the footnote; the title of the text centered and in bold (in the version for publication).
6. The electronic version of the article should include an abstract and keywords (maximum 5 terms) in English (both in the version for publication and in the version for review).
7. Abstracts in English should be prepared by the author on his/her own. They should be an abridged version of the article. The volume of the text of each of the attached abstracts should not exceed 200 words. The title of the article should be placed above the text of the abstracts (in the case of abstracts in English, the title should also be translated into English).
8. When using any material from other publications, the provisions of copyright law should be observed.

Lista recenzentów

Prof. dr hab. Piotr Błajet – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Prof. dr hab. Agata Cudowska – Uniwersytet w Białymstoku
Prof. dr hab. Zenon Gajdzica – Uniwersytet Śląski
Prof. dr hab. Ewa Jarosz – Uniwersytet Śląski
Prof. dr hab. Stefan Kwiatkowski – Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej
Prof. dr hab. Roman Leppert – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
Prof. dr hab. Marzenna Zaorska – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Dr hab. Grażyna Bartkowiak, prof. AMW – Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
Dr hab. Ewa Bochno, prof. UZ – Uniwersytet Zielonogórski
Dr hab. Aneta Bołdyrew, prof. UŁ – Uniwersytet Łódzki
Dr hab. Beata Bugajska, prof. US – Uniwersytet Szczeciński
Dr hab. Elżbieta Gawel-Luty, prof. AMW – Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
Dr hab. Bogusław Gogol, prof. AMW – Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
Dr hab. Małgorzata Halicka, prof. UwB – Uniwersytet w Białymstoku
Dr hab. Jerzy Halicki, prof. UwB – Uniwersytet w Białymstoku
Dr hab. Jerzy Kojkoł, prof. AMW – Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
Dr hab. Alicja Korzeniecka-Bondar, prof. UwB – Uniwersytet w Białymstoku
Dr hab. Daniel Kukla, prof. UJD – Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy w Częstochowie
Dr hab. Astrid Męczkowska-Christiansen, prof. AMW – Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
Dr hab. Inetta Nowosad, prof. UZ – Uniwersytet Zielonogórski
Dr hab. Małgorzata Orłowska, prof. AWSB – AWSB w Dąbrowie Górniczej
Dr hab. Iwona Pietkiewicz, prof. AMW – Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
Dr hab. Zofia Szarota, prof. UW – Uniwersytet Warszawski
Dr hab. Marek Walancik, prof. AWSB – AWSB w Dąbrowie Górniczej
Dr hab. Anna Wasilewska, prof. AMW – Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
Dr hab. Dorota Zaworska-Nikoniuk – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Dr Patrycja Bałdys – Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni
Dr Anna Józefowicz – Uniwersytet w Białymstoku

List of Reviewers

Professor Grażyna Bartkowiak – Polish Naval Academy in Gdynia
Professor Piotr Błajet – Nicolaus Copernicus University in Toruń
Professor Ewa Bochno – University of Zielona Góra
Professor Aneta Bołdyrew – University of Lodz
Professor Beata Bugajska – University of Szczecin
Professor Agata Cudowska – University of Białystok
Professor Zenon Gajdzica – University of Silesia
Professor Elżbieta Gawel-Luty – Polish Naval Academy in Gdynia
Professor Bogusław Gogol – Polish Naval Academy in Gdynia
Professor Małgorzata Halicka – University of Białystok
Professor Jerzy Halicki – University of Białystok
Professor Ewa Jarosz – University of Silesia
Professor Jerzy Kojkoł – Polish Naval Academy in Gdynia
Professor Alicja Korzeniecka-Bondar – University of Białystok
Professor Daniel Kukla – University of Humanities and Life Sciences in Częstochowa
Professor Stefan Kwiatkowski – The Maria Grzegorzewska University
Professor Roman Leppert – Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz
Professor Astrid Męczkowska-Christiansen – Polish Naval Academy in Gdynia
Professor Inetta Nowosad – University of Zielona Góra
Professor Małgorzata Orłowska – AWSB in Dąbrowa Górnicza
Professor Iwona Pietkiewicz – Polish Naval Academy in Gdynia
Professor Zofia Szarota – University of Warsaw
Professor Marek Walancik – AWSB in Dąbrowa Górnicza
Professor Anna Wasilewska – Polish Naval Academy in Gdynia
Professor Marzenna Zaorska – University of Warmia and Mazury in Olsztyn
PhD Patrycja Bałdys – Polish Naval Academy in Gdynia
PhD Anna Józefowicz – Polish Naval Academy in Gdynia
PhD Dorota Zaworska-Nikoniuk – University of Warmia and Mazury in Olsztyn

Projekt okładki / Cover design: Helena Bielicka

Redaktor / Editor: Teresa Karasińska, Aleksandra Jędrzejczak

Redaktor techniczny / Technical editor: Dorota Borowiak

Łamanie komputerowe / DTP: Marcin Tyma

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIwersytetu IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
61-701 POZNAŃ, UL. FREDRY 10
www.press.amu.edu.pl

Sekretariat: tel. 61 829 46 46, faks 61 829 46 47, e-mail: wyd nauk@amu.edu.pl

Dział Promocji i Sprzedaży: tel. 61 829 46 40, e-mail: press@amu.edu.pl

Wydanie I. Ark. wyd. 25,50. Ark. druk. 25,625

DRUK I OPRAWA: VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI, SZCZECIN, UL. KS. WITOLDA 7-9